

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

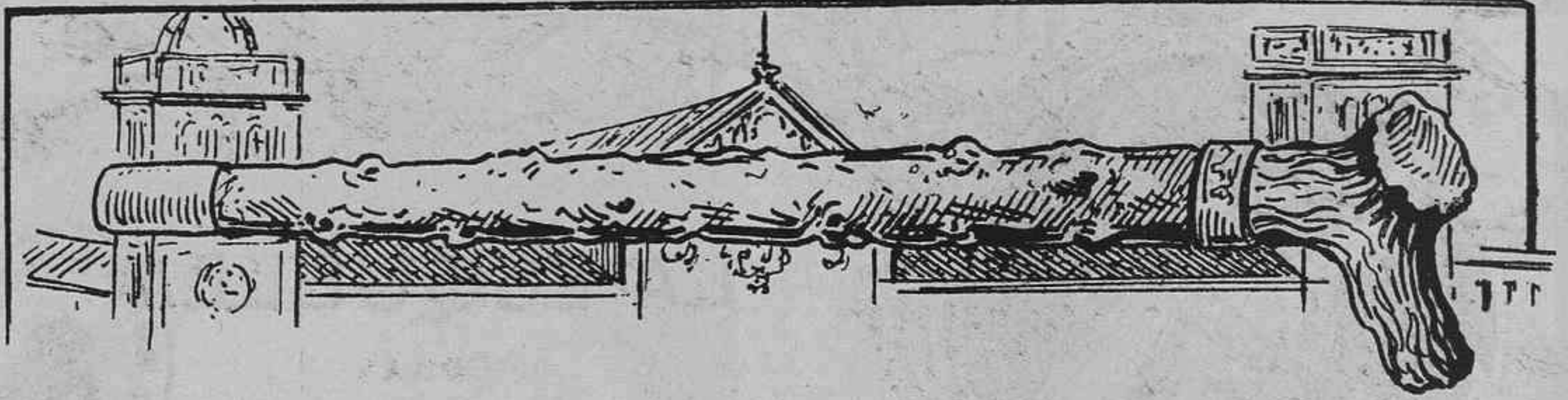
PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

UNA OPINIÓ

— ¿Que fa fret? No ho creguin. Els que 'n tenen, es perque no s' abrigan.

LA NOTA DE LA SENMANA

¡Xitón!...

CRÓNICA

A l' Universitat de Barcelona hauria de posar-s'hi un rétol que digués «FÀBRICA DE CAPS NOUS». Y per donarli més caràcter y ferlo intel·ligible fins a las personas que no saben de lletra, s'hi podrien pintar a manera de adorno garrots y sabres posats en creu; y una porció de teresianas de polissón y bicornis de guardia civil.

Perque civils y polissons han arribat a ser els cooperadors de l' ensenyansa pública y las sevas llissons son de aquelles que may més s' olvidan. Els catedràtics fan els caps nous per dintre, procurant omplirlos de coneixements literaris y científics; els agents de l' autoritat fan els caps nous per fora, omplintlos de nyanyos y xiribechs.

Días enrera treballaven ab un entusiasme tan frenètic, que no repararen en donar las sevas llissons fins als mateixos professors. Una ratxa d' insults brotava de la seva boca al compàs de las garrotadas. El degà de la facultat de Farmacia las va rebre de dret, com si en lloch de un catedràtic sigués un matalàs. Sort en mitj de tot que sent com es professor de futurs apotecaris, tenia a má millor que cap altre de las demás facultats l' ungüent de contracàs, l' esparadrap y tot lo qu' en semblants cassos es d' absoluta necessitat.

Ab aquest rasgo sol demostran els catedràtics encarregats de fer caps nous per fora, 'l tino extraordinari ab que procedeixen fins quan perden el mon de vista.

Será, donchs, precís que 'l comte de Romanones els recompensi elevantlos a la categoria que de dret els correspon. S' ho han ben guanyat. Las estatuas de San Isidoro de Sevilla, Averroes, Ramón Llull, Alfons el sabi y Lluís Vives, que decoran el vestíbul de la Universitat de Barcelona, deuen desaparèixer immediatament. Els cinch ninxos vacants podran ocupar-se de la següent manera: al primer, un polissón de la secreta; al segon, un polissón ab uniforme; al tercer, un guardia civil a peu; al quart, un guardia civil montat. El quint y últim podrá reservar-se pel comte coix esgrimint una crossa ab furor a tall de tranca.

Y de llarch a llarch, esculpida ab lletres d' or, la següent inscripció: «TODOS LOS PROFESORES, DEL RECTOR ABAJO, DEBERÍAN ESTAR EN LA CÁRCEL». Frasse memorable que devém legar a las generacions futures, com un testimoni del grau de dignitat y esplendor que ha alcansat a Espanya l' ensenyansa universitaria a principis del segle XX.

Ah! Y a continuació de aquest lema modernista un altre d' antich, ja casi en desús, pero avuy victoriosament restablert, aquell lema que diu: «LA LETRA CON SANGRE ENTRA.»

Aixís quedarien perfectament armonisadas las orientacions de la ciencia pedagógica romanonesca: el progrés y la tradició.

Quan el comte va pendre 'l determini de prohibir l' ensenyansa del catecisme en catalá en las escolas de primeras lletres, ja m' ho vaig pensar que a l' Universitat hi hauria garrotadas.

Perque en cosas de rebomboris catalanistas, la joventut inexperta es l' única que hi posa l' eskena, 'l cap, els brassos y las camas. No 's pot dir de fixo quina part del cos; hi posa senzillament la que ha de rebre 'ls tantos segons com cayguin. ¡Pobres joves y que car vos fan pagar sempre 'l vostre ardor impremedita!

Tractantse de la Doctrina cristiana y de obligar a apéndrela als infants en una llengua que no es la seva, ab perill de que 's quedin a las foscas en una materia tan directament relacionada ab la salvació de las animetas, semblava que 'l primer crit de protesta havia de partir del clero catalá. Y no obstant salvant el bisbe de Vich, que ha escrit una exposició molt respectuosa, els demás, no han dit fins ara aquesta boca es meua. Han rebut lo que 'ls companys de causa ne diuen una despótica vergasada y han callat com uns morts.

¿Es que s' han tornat masells davant de una mida de govern encaminada a vulnerar la personalitat de Catalunya y fins lo prescrit taxativament en la ley de instrucció pública que disposa l' ensenyansa del catecisme en las escolas, segons el text aprovat pels respectius diocessans?...

Examinat l' assumpto baix el punt de vista del regionalisme es ben deplorable. El ministre al manar que 'ls textos diocessans en catalá—que son tots els de Catalunya—siguin substituïts pel text castellá aprovat pel primat de las Espanyas, ha entregat als prelats de Catalunya al representant de una especie de centralisació religiosa tan odiosa com la política... y a pesar de tot els bisbes de Catalunya ho han consentit ab el seu silenci. ¿Es que ja no corra sanch catalana per las sevas venas?

Calculin ab aixó 'ls escolars de la Universitat si val la pena de que 's deixin rompre las costellas per una qüestió, que aquells a qui més interessa, tenen completament abandonada.

Els bisbes en un assumpto religiós y regional de tanta trascendencia, no han badat boca. Se tractés de donar més aixamples a la llibertat de conciencia ó bé de reduhirlos las temporalitats, y ja 'ls sentirían xillar. Aprengui, aprengui la generosa joventut universitaria en aquesta escola de la reacció y del egoïsme.

Altre tant els ensenyarán també las diverses entitats, centres, agrupacions y collas catalanistas y

regionalistas. Aquestas ni colectiva, ni individualment hi surten al carrer, quan tocan á pegar. Son massa grans y 'l rebre ho deixan pels joves de la Universitat.

Está vist que cada vegada que de Madrit els hi envían una de aquelles disposicions irritants capassas de sublevar al home més flemátich ho han de arreglar de la mateixa manera. Má á la ploma y allá van telegramas.

Telegramas en tots els idiomas menos el castellá —aixó may, primer morir; — telegramas en tots els tons: el manso y 'l ple de superbia, l' insolent y

hasta 'l de broma. Els redactan, els envían y 's quedan tan tranquils. Ja han fet tot lo que devían.

Si 'ls ministres de Madrit sapiguessin de calcular cada día dictarían una disposició contraria als sentiments de Catalunya, ab la seguretat d' augmentar 'ls ingressos en el ram de comunicacions. Es un medi segur de fer diners.

Insultan lo que 'ls companys de causa més diuhen estimar, y 'ls companys de causa 'ls ho pagan en sellos.

Y no hi ha més que aixó. Perque figurarse que un ministre sagastí 's pot alterar per lo que li diguin telegráficamente, es una de las moltas ilusions que s' han forjat els qu' en tot y per tot viuhen en ilusió perpetua.

Al contrari: las armas que necessita 'l ministre pera sostenir las sevas etze-galladas, las hi proporcionan els mateixos companys de causa.

A LA PLASSA DE LA UNIVERSITAT

—Espereuvos: aviat acabarem la feyna, y anirém per las garrofas.

Aixís en el cas present, apoyantse en els telegrams que se li dirigeixen en llenguatge estranger, dirá: — Mireu fins hont arriba 'l seu odi á la llengua que parla la majoria dels espanyols, que avants que usarla, prefereixen apelar al francès y al inglés. Y digueu després si tinch ó no tinch rahó d' imposar l' us del castellá en las escuelas que depenen del Estat, davant de unas mostres tan patents y espontáneas d' esperit separatista y anexionista.

Podrán protestar una y mil vegadas els autors dels telegrams de que no ho fan ab aquesta intenció: el ministre y darrera d' ell totas las regions espanyolas no catalanas, sustentarán aquesta creencia, y res hi guanyará, ans molt hi perdrá Catalunya de que vegin cundint las sospitas odiosas del separatisme.

No es aquesta la primera ocasió que 'ns obliga fer notar el dany inmens que á Catalunya infereixen els que pretenen alsarla per damunt de tot. De tant que l' estiman las més de las vegadas l' apunyegan. ¡Quánts cops volentli fer una carícia, li treuen els ulls!

Res més natural que la conservació del idioma catalá, fins á conseguir l' us d' ell en l' ensenyansa, en els actes judicials, y en tot lo que afecta á la vida interna de Catalunya. Res mes posat en rahó que defensarlo y volguerlo, porque es nostre, porque es l' expressió directa del nostre pensament, y l' exteriorisació mes completa y espontánea del nostre caràcter. Si fins aquí y sols fins aquí fessin arribar els catalanistas las sevas aspiracions, tot Catalunya estaria resoltament al seu costat, y en lo restant de la nació s' acabaria per feros justícia.

Pero venen ells y dihen que la conservació del idioma catalá no es un fi com deuria ser, sino senzillament un medi pera destruir l' unitat orgánica del Estat, per establir la autonomia política de Catalunya, y naixen desseguida tota mena de rezels y desconfiansas, odis y antagonismes, midas de rigor, imposicions, y enverinaments que á res prácticich ni profitós conduheixen.

A una quimera se sacrifica la realitat. Podríam conservar dintre d' Espanya tot lo que 'ls catalans tenim de propi y de característich, y 'ls catalanistas ho fan poch menos que incompatible ab la subsistencia de l' Espanya constituída tal com avuy la volen, fora de Catalunya, casi tots els espanyols, y dintre de Catalunya mateixa, pot ser la inmensa majoria dels catalans.

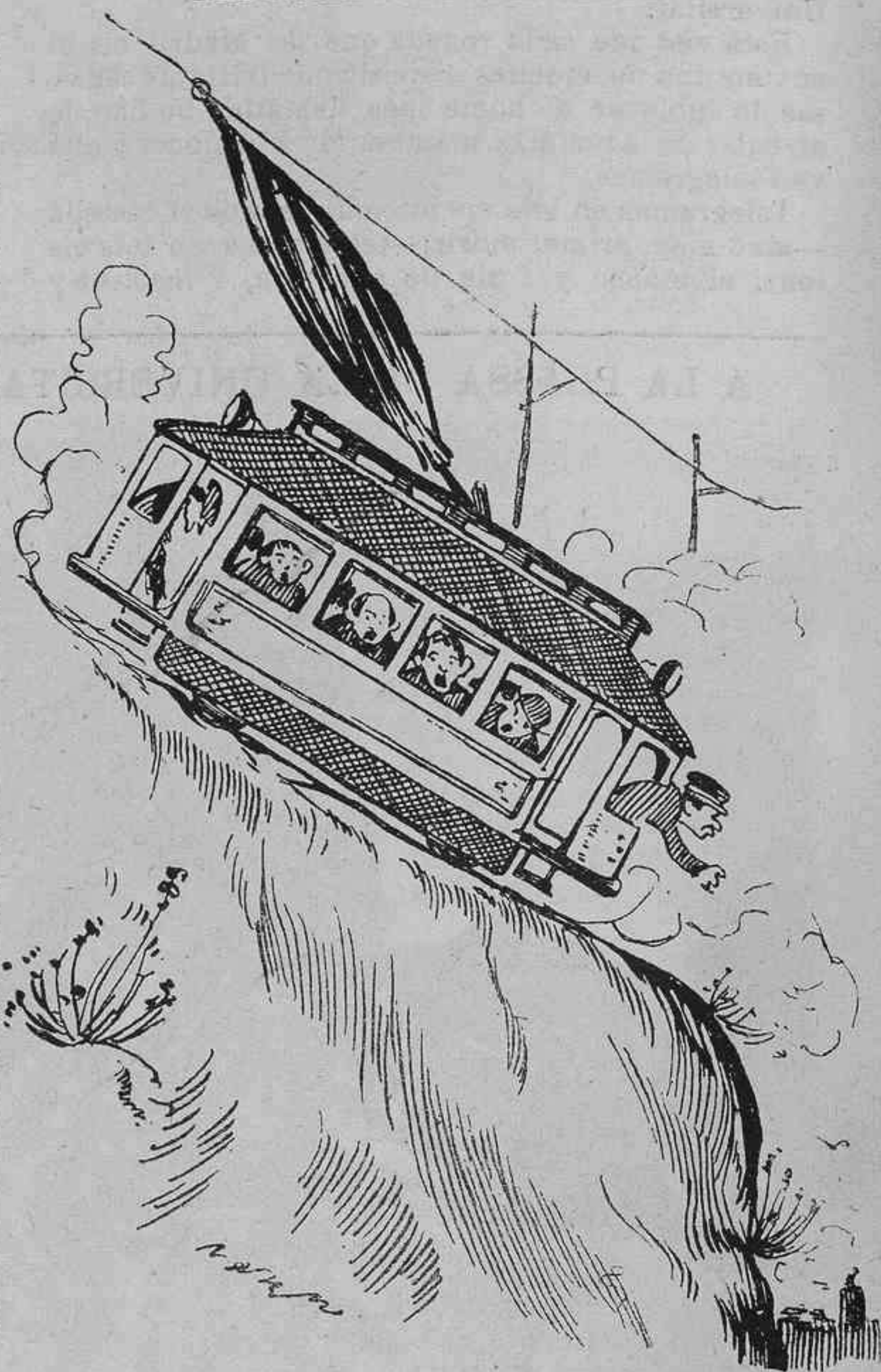
¿Quí s' atrevirá á destruir aquest argument de fet que s' ofereix á la conciencia serena ab tota la forsa incontrastable de l' evidencia?

Per aixó, en la lluyta en mal hora per ells entaulada, Catalunya va perdent y perdrá cada día més. Els ilusos que somían ab lo que no pot ser, s' estrellan en las resistencias de una realitat implacable. Cridan y rebullen molt; pero no adelantan un pas.

Y lo més trist de tot es que 'ls mals governs de Madrid ja 'ls hi han pres la mida. Ja ho saben per endevant com han de contestar als atachs que 'ls hi infereixen: ab un raig de telegrams fets ab el mateix motllo 'ls homes, els mascles: ab quatre crits els estudiants de la Universitat, els menors d' edat, els joves, las víctimas del sabre y del garrot de la forsa pública.

En tant Catalunya viu com descentrada, sense pendre una part activa y enérgica en la política general de la nació. L' acció de Catalunya aixís encaminada sería, sens dupte decisiva, com ho ha sigut en altrás épocas en que no volía, ni podia, ni repre-

EL TRANVIA DEL TIBIDABO REFORMA INDISPENSABLE

El tranvía, disparat,
sembla llensarse al abisme;
pero de cop salta 'l trolley,

sentava tant com ara, y avuy se pert miserablement porque no s' exerceix com deuria exercirse.

Per aquest costat tenen la vida ben assegurada fins el día del judici, 'ls corruptors y corromputs governs fills de la cópula del caciquisme ab l' immoralitat.

P. DEL O.

À LA LLUNA

Fanal ab poch petroli que las runas
colradas, solitarias, enlluminas;
en ton viatge nocturn si núvols foscós
de veure lo que passa al mon no 't privan
¡quánts dramas y tragedias no contemplas!
¡quánts batibulls d' amor no presencias!
Acostumada á veure cosas grosses
ja no fás cas de rés, t' has tornat cínica
y ab els mateixos ulls fás llum als lladres
que disfressats reventan las masías
y á aquells enamorats citats per darse
probas d' amor vritat ó bé lascivas.
Impávida, grassona, riatllera,
no vás aclucá 'ls ulls desvergonyida
ahir quan una dona sens' entranyas
me vá ensenyá 'l seu cor plé d' inmundicia

causantme esgarrifansas d' epilèptich
la escéptica, la avara, la envilida
que vá creuhá 'l meu rostre ab sas fuetadas
deixantme 'l cor nafrat, plé de feridas.
Y tú lluna masella, revinguda
semblava que fruissis ma desditxa,
fanal ab poch petroli que las runas
colradas, solitarias, enlluminas.

J. COSTA POMÉS

A CA LA SONÁMBULA

—Bonas tardes.

—Bonas tardes.

Un parell de cortesías purament mecánicas, oferiment d' un asiento, y desseguida al gra.

—Venía per un assumpto de gran trascendencia.

—¿Amors? ¿Un ausent qual paradero s' ignora?

¿Un individuo de la familia gravement malalt?

—No, senyora: no ha endevinat res.

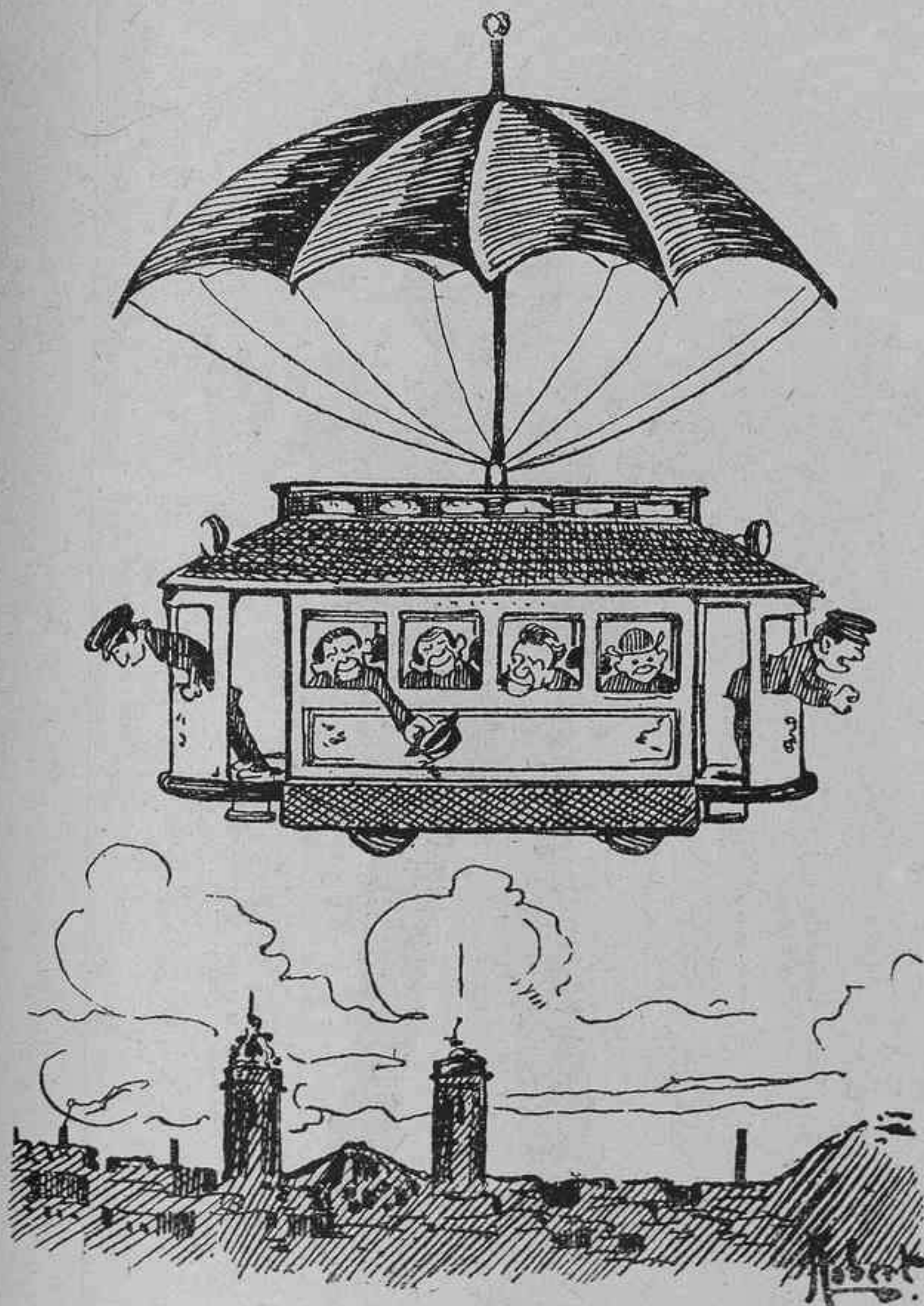
—Es natural: estant desperta... Deixi que m' adormi, ja veurá.

—¡Quí sabl... Es tan extremada la meva pretensiól..

—Per mí, no n' hi ha de pretensions extremadas... Ey, mentres se tracta de cosas naturals. Ara, si 'm vingués, verbi gracia, ab l' ocurrencia de volguer saber lo que pensa 'n Sagasta, li diría desde luego qu' es impossible.

—¡Hola! ¿Per qué?

—Perque 'n Sagasta... no pensa res.

s' obra 'l gran para-caídas,
y 'l cotxe, seré y tranquil,
sense dany á puesto arriba.

—El meu desitj no pot ser més humá. Nadal s' acosta y, la veritat, els hermosos milions que Madrid ofereix al públich...

—¡Ah!—fa la sonámbula en to que procura que no resulti irónich:—¿se tracta de la rifa?

—Cabament.

—Donchs... á la seva disposició 'm té.

Y suau, tranquila, dolsament, per un esfors de la seva propia voluntat, se queda dormida.

—¿Está ja á punt?

—Sí: parli ab tota llibertat.

—¿Recorda quín es el móvil que 'm porta aquí?

—La... sí, la... la lotería de Nadal...

—¿Sab qu' és lo que jo desitjaría?

—Lo mateix que desitjan tots els qu' en la rifa creuhen: treure la primera.

—¿Que no hi creu vosté?

—Quan dormo no crech res: miro, veig, dich lo que veig, y d' aquí no passo.

—Sí, donchs; voldría treure la primera, y espero que vosté 'm dirá cóm ho haig de fer.

—¡Ay!... Difícil es la empresa.

—Oh, ja m' ho penso: si fos fácil la treuria tothom.

—¡No puch!...

—Miri, busqui, escudrinyi...

—¿Qué haig de buscar?

—El número.. el número del bitllet que ha de resultar favorecut ab la grossa...

—¿S' hi empenya formalment?

—¡Ja ho crech! Veji si m' hi empenyo, que pera conseguir aquesta sort estich decidit... á qualsevol cosa.—

La sonámbula sembla escorcollar la immensitat ab els ulls de l' inteligencia.

—¡Ah!... Ja veig...

—¿El número de la primera?

—¡La sort dibuixada, infalible, segura!...

—¡Digui!...

—¡Oh!... No hi ha cap dupte.. Es aixó... Ho veig clar, clar... ¡Quína cosa més hermosa!...

—¡Pero, cuytil! ¿Ve el número del bitllet que ha d' endurse 'n la grossa? Díctime'l.

—Escrigui... escrigui, y no s' equivoqui...

—Comensi.

—Un hu.

—Ja está.

—Ara escrigui... un dos.

—Un dos.

—Ara... un tres.

—Un tres. Vaji dihent.

—Posi un quatre.

—Ja está posat.

—Ara un cinch.

—Y prou. ¡Dotze mil trescents quaranta cinch!...

—¡No, no! Encare venen més números.

—¡Impossible! Més de cinch xifras no poden serhi.

—Donchs jo 'n veig més. Veig un sis.

—¿Un sis?

—Y un set.

—Pero...

—Y un vuyt.

—¿Cóm pot ser?

—Y un nou... y un zero.

—¡Es á dir, totas las xifras!... Aixó es un absurdo.

—No es un absurdo, no: absurdo es lo que 's veu despert. Dormint, s' está sempre en presencia de la suprema veritat.

—Pero, aném á veure. ¿Es possible que deu xifras...

—¿Y qui li ha dit que al número que treurà la primera haji d' havern'hi deu?

—¡Y donchs!

—Podrá constar de una, de dugas, de tres, de las que la sort determini; pero, siguin las que siguin las favorescudas, jo li asseguro que las xifras que han de sortir premiadas ab la grossa *están entre las que ara li acabo de dictar.*

—¡Aixó no es dir res!

—Donchs aixó es lo únich qu' en aquest assumpto pot dirse.—

Y despertantse poch á poch, á manera de llum que va encenentse, la sonámbula obra 'ls ulls y pregunta ab la major formalitat:

—¿Li ha agradat el meu vaticini?

—¿Vaticini?... ¡Si m' ha dit tots els números!...

—¿Dè veras?... ¡Ja ho entencl! ¿Sab lo que significa aixó?

—¿Qué?

—Que per tenir, com vosté desitja, la seguretat de treure la grossa, no hi ha més que un medi: comprar tots els bitllets.

A. MARCH

TEXI---

Pósinse tots vostés de rengle, y aném á fer la proba.

El lector qu' en sa vida haji vist una gran capital tan bruta y asquerosa com Barcelona, que alsi el dit.

¿No l' alsa ningú?... Entesos: ja m' ho pensava.

Es la pura veritat. Que la pluja mulla, es un fet bastant general; pero qu' en cayent quatre míseras gotas sigui impossible tranzitar, no ja pels barris extraviats, sino ni siquiera per las vías més céntricas, es cosa que úniquement succeheix en la ciutat comtal.

Aquests darrers días s' ha pogut veure ben bé.

¡Quín espectacle 'l que oferia la perla del Mediterrani, la gran metròpoli que, segons malas llenguas, es l' única finestra per la qual Espanya veu quelcom d' Europa!..

La plassa de Catalunya ab las sevas palmeretas y 'l seu mostruari de llums, convertida en un dipòsit de barro, qu' era l' encant dels aprenents d' escultor.

Els carrers, alfombrats de fanch relliscós y admirablement disposats pera donar als transeunts llissons gratuítas y obligatorias de patinació.

Las aceras, fetas un magatzém de pastetas de sabater.

Las passeras empedradas dels carrers del Ensanche elevadas á la categoría de «secret del búlgaro» y obligant als pobres vehins á preguntar á cada moment: —¿Ahónt es la passera?

La cara 'ns cau á trossos al fer confessió tan vergonyosa, pro hi ha que rendirse á l' evidencia: Barcelona, la bella, l' aixerida, l' alegre Barcelona, semblava talment un nou Chicago. Tanta era l' abundancia de bruticia que pels quatre costats ens rodejava que, vulgas no vulgas, tots nosaltres—y dispensin la expressió—ens havíam convertit en porchs.

—Pero ¿qué fa aquest Ajuntament?—cridavan, revolcantse materialment pel fanch, els desventurats barcelonins.

¿Qué fa? Vinguin vostés ab mí á casa la Ciutat y tindrán el gust d' enterarse'n.

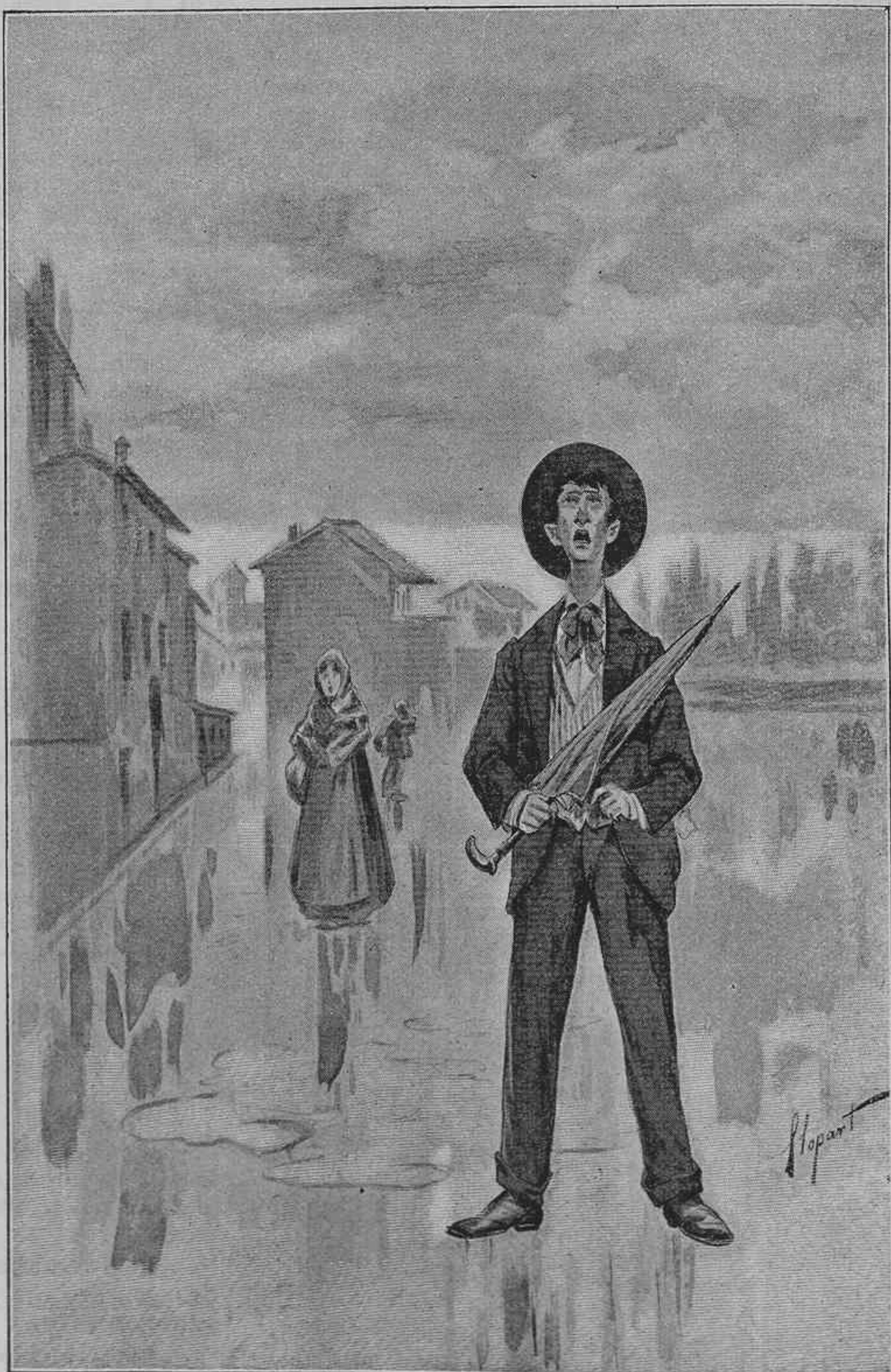
Fiquemnos á dins y preguntém:

—¿El senyor Arcalde?

—Está ocupadíssim ab aixó de la unificació de las deudas.

—¿La comissió de Governació?

TEMOR D' AYGUA

—Me sabría greu que ploqués, porque 'l parayguas es nou y, malaguanyat, se 'm mullaría.

—Estudia l' assumpto de la municipalisació del gas: no está per res més.

—¿La comissió d' Hisenda?

—Cada dia 's reuneix pera parlar exclusivament del arrendament dels consums.

—¿La comissió d' Easanxe?..

—Busca lloch pera colocar una dotzenota de nous monuments que, á més dels ja aprobats, hi ha avuy en projecte.

—Y donchs, de la llimpiesa pública ¿quí se 'n cuyda aquí?

—¡Ningú!

Senyors regidors de tots els matissos y de todas las procedencias, ¿me permeten que 'ls recordi alló que una senyora manifestava á la criada cada vegada que 'n prenía una de nova?

—Fassi lo que vulgui—li deya:—entenguis ab deu xicots, trenquim la pisa, vingui tart, robim si vol; pero sigui endressada y curiosa, ¡tinguim la casa neta!

Naturalment que á vostés no se 'ls deu comparar ab una criada; pero, mandataris elegits per la ciutat pera cuydarse d' ella, Barcelona está avuy en el cas de dirlos:

—Senyors concejals: unifiquin las deudas, municipalisin el gas, arrendin els consums, fassin lo que vulguin; pero, ¡per Deu!, no m' obliguin á viure en mitj de la porquería...

MATÍAS BONAFÉ

MAL DE CAIXAL

(AB MÚSICA DEL MESTRE DÉIXAM-ENCENDRE)

A la persona—que vulgueu mal,
sols desitjéuli—sols desitjéuli;
á la persona—que vulgueu mal,
sols desitjéuli—mal de caixa.

Jo he passat mil vituperis,
disgustos á discreció,
que han fet tremolá 'ls misteris
en molt mes d' una ocasió.

He patit dolor d' esquena,
cosa en mí poch natural;
y may he tingut mes pena
que quan tinch mal de caixa.

A la persona,—que vulgueu mal... etc.

He patit molt de migranya,
grans, flornclos, panallóns...
fins la difteria qu' escanya,
bronquitis, mal de ronyóns.

La verola negra... ó parda
he tingut; y... ¡tant se val!
Res me causa mes basarda,
que 'l tenir mal de caixa.

A la persona,—que vulgueu mal... etc.

Dels ulls de poll, las fibladas,
quan lo temps vol cambiar,
he sufert moltes vegadas,
privantme de caminar.

He rebut per mes desgracia
mes cops jo, que cap timbal
y re 'm fa tan poca gracia
com tenir mal de caixa.

A la persona,—que vulgueu mal... etc.

Si quan jugo, la fortuna
s' aparta del meu can'ó
y tenint molt mala lluna
'm pelan com un capó;
es vritat que m' aclapara
quan me trobo sense un ral,

¡ALELUYA!

—¡Ja ha parlat! ¡Ja ha parlat «la gloria mes llegítima de la nostra terra!»

pero 'm neguiteja encare
molt mes el mal de caixa.

A la persona,—que vulgueu mal... etc.

Llaminer com soch, no goso
á menjar may ni un confit;
puig que si á la boca 'm poso
algun dols, ¡ja estich servit!

La meua boca... ¡vatúa!
sembla una boca infernal;
y d' angunia 'l cor se 'm núa,
tot pel malehit caixa.

A la persona,—que vulgueu mal... etc.

Per' xo quan veig que pateixo
com no pateixi ningú;
y que 'm migro y m' afluqueixo...

quan estich molt temps dejú;
per surtir d' aquests apuros,
(ho dich serio y molt formal);
perfereixo vint mil duros...
já tenir mal de caixa!

LLUIS G. SALVADOR

PRINCIPAL

Per aquesta nit está anunciad l' estreno de la nova producció dels germans Alvarez Quintero: *La dicha agena*, que ha sigut, segons sembla, un dels éxits de l' actual temporada madrilenya.

Diuenje al matí tingué efecte un concert, baix la direcció del mestre Pérez Aguirre y á benefici del nen violinista Joan Massiá Prats, al objecte de que pugui continuar els seus estudis en el conservatori de Bruselas.

Aquest nen conta avuy dotze anys no més y posseheix qualitats reals que fan concebir las mes falagueras esperansas, haventlas posadas de relleu, diuenje. Distingits artistes cooperaren al bon éxit de l' audició.

LICEO

La execució del *Lohengrin* deu ser calificada d' excelentíssima, havent complascut de veras á la concurrència que omplia el teatro.

Era ja coneguda la Srta. D' Arneiro per haver cantat anys enrera á Novetats: conserva la puresa y la forsa de la seva veu extensa y de un timbre deliciós en totas las cordas, y á haver demostrat que sabia escoltar tant bé com cantar, nauria fet una Elsa perfecta. Dihem aixó perquè alguns cops quan els altres rellan, ella bada.

En Cossira es un tenor com poch se 'n senten avuy día; un verdader mestre en l' emissió de la veu, en l' expressió y en el fraseig. Sense que la qualitat de la mateixa sigui extraordinaria, supera á altres tenors que gosan fama de celebritats, per sas notables condicions de cantant y actor. Desde que va apareixer va ferse seu al públich, qu' embadalit va anarlo seguint, prodigantli 'ls seus aplausos en el duo y de una manera especial en el *racconto* del últim acte, que cantat per ell es una maravella. Els nostres filarmónichs que tant se pirran per un bon tenor, ja tenen lo que necessitan pera donar gust á las orellas y al cor.

La Srta. Salvador, el barítono La Puma y 'l baix Rosatto molt bé, cantant y interpretant sos respectius papers á conciencia. Els coros ajustats, y l' orquesta admirablement conduhida per en Mascheroni.

ROMEA

L' *Agencia de 'n Pep Currillo* es el títl de un aixerit saynete de D. R. Ramón y Vidales estrenat darrerament. Ab la trassa que 'l caracteriza, l' aplaudit autor de *A cal notari* 'ns presenta en sa nova producció un quadro real de costums de la terra, quins tipos ben dibuixats se mouhen garbosament al voltant d' una acció senzilla y animada al mateix temps. L' obra atapahida de acudits felissos y de situacions verdaderament cómicas se resent, no obstant, de un *pianissim* ensopidor cap á la maytat del seu desarrotlló; hi ha un moment en que *no passa res* y trobantse molts personatjes en escena n' hi ha poch qu' enrahonin, y aquest moment se fa interminable; defecte que se subsanaria ab un parell d' estioradas y que en veritat no 's notaria tant si 'ls actors (que com de costum no sabían el paper) parlessin en el diapasó en que está portat el diálech.

En Ramón y Vidales entén ab bon sentit que 'l veritable saynete no está en presentar perquè sí tipos que digan xavacanadas y 's belluguin sense solta per fer esclatá 'l riure també sense solta; ell creu (y d' aixó principalment se preocupa) que 'l saynete 's fa copiant de la vida la part cómica, sense exageracions y sense deliberats rebuscaments. D' aquí que 'ls seus personatjes

siguin tipos naturalment cómichs, y que 'ls seus quadros semblin arrancats á la vida mateixa.

NOVEDATS

S' está preparant l' estreno del ball de gran espectacle *Pietro Micca*, qu' era, per si—no ho sabían,—un héroe italiá, que avants de rendir una fortalesa, vá calar foch á la pólvora anantse'n tot enlayre.

Segons sembla, l' obra será presentada ab gran esplendidea, y á tot rumbo, com te per costum l' empresa de Novetats. En aquest teatro, com que la ballan grassa, els balls han de anarhi bé, per forsa.

GRANVIA

Possessionada de aquest teatro una companyia basant regular del nomenat *género chico*, dimars vá efectuar el primer estreno de la temporada ab la sarsueleta

Una llissó extraordinaria de dret... civil.

en un acte y tres quadros *La mazorca roja*, original la lletra de 'n F. T. Larios y la música del mestre Serrano

Encare que l' acció no es massa nova y 'l desarrollo está excessivament carregat d' epissodis, resulta l' obra un bonich y animat quadro de costums rurals andalusas, impregnat de color y dialogat ab garbo. Els tipos están generalment ben dibuixats, fent riure molt els dos gelosos cobarts que fan ganivetadas de per riure, per una xicota que no estima al un ni al altre.

En la música s' hi deixa sentir sovint un dels principals temas de *Carmen*; pero apart de aquesta reminiscencia te algunas pessas ben arrodonidas y plenas de carácter, dugas de las quals tingueren que ser repetidas.

Tots els artistes treballaren ab carinyo y escoltaren merecuts aplausos.

TÍVOLI—CIRCO EQUESTRE

Las novetats continuas forman l' alicient de un espectáculo, que conta entre 'l públich barceloní un número considerable de aficionats. Aixís quan no es en Carner ab el seu gosset calculista el qu' entusiasma al públich, es l' Harry y la seva dama ab el seu sport, ó 'ls originals Travally, ó 'l saltador Jhon Higgius, qu' es un artista fenomenal. Las funcions resultan extraordinariamente variadas.

N. N. N.

GUATLLAS TRADICIONALS

Ha fet un fiach servey á Catalunya
sa gloria més legitima

EXÁMENS D' APTITUT DELS XANXES

No sabem com expressar al públich el nostre agraïment per la bona acollida que al *Almanach de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA* ha dispensat. A pesar de que, degut al con-

—Un buen municipal ha de ser guapo, elegant, bien plantat...

—Si ve pasar una chicota que valga la pena, le ha de decir un chicoleo.

el super-gran Domenech
l' ilustre diputat regionalista
ab el sermó, discurs ó perorata
que va fer á *La Lliga*.

Dirnos que tot alló del comte Jofre
es una grossa filfa
y que la sanch, l' escut y las ditadas
son quatre tonterías,
es pendre 'l pel al pobre *pelut* comte
de una manera fina,
y si no ha pres el pel al calvo Carlos
es porque no 'n tenia.

¿De manera que nostras quatre barras
son sols quatre mentidas?

No calia pas rebre en sa defensa
tantas y tantas pinyas.

¡Tanta *broma* qu' han fet en sa llohansa
els quatre floralistas
que arrenjerant *empunya* y *Catalunya*
guanya an englantinas!

Tindrém d' escriure quatre mots de lletra
al Jofre, porque 'ns torni desseguida
tot el pilot d' elogis ditirambichs
qu' en prosa, en vers y en *escriptura mixta*
li han dedicat trovayres y perdayres
desde els *jochs primerenchs* als nostres días.

No es just que gosi fama inmerescuda
d' havé inventat nostra senyera *altiva*,
quitant aquest honor al bon Sant Pare
que volgué que fos mística
donantnos un retall del or-y-flama
qu' en sos penons tenia.

¡Es llástima qu' alló del comte Jofre
ens resulti mentida!

JEPH DE JESPU

siderable augment de las demandas rebudas,
la tirada ha sigut aquesta vegada superior á
la dels altres anys, l' éxit ha superat de molt
á las nostras previsiones.

Dijous va sortir, y en pocas horas milers
y milers d' exemplars s' escamparen per
Barcelona y per tot Catalunya. No som nos-
altres els que ho dihém: ho diu el públich,
jutje suprém en aquestas materias: l' *Alma-
nach de LA ESQUELLA* ha sigut un verdader
aconteixement artístich-literari.

Per la nostra part, considerantnos sufi-
cientment recompensats ab aquesta cari-
nyosa mostra d' aprobació, que constituheix
la nostra aspiració única, repetím als ama-
bles lectors de *LA ESQUELLA* la expressió de
la nostra gratitut, que fem extensiva als
nostres companys de la premsa que ab tant

elogi s' han ocupat del *Almanach* baix els seus aspectes literari, artístich y editorial.

El conflicte universitari va venir á suspendre las hostilitats que ja s' havian romput entre *La Renaixensa* y *La Perdiu*.

Aquesta vegada *La Renaixensa* anava á sobre... Y á sobre s' ha quedat. La veritat avants que tot.

Fins ara no ha tingut contesta l' afirmació feta pel periódich del carrer de Xuclá en els termes següents:

«Quatre días avans de morir deya 'l malaguanyat Doctor Robert al Sr. Corominas y Alegre, en lo Passeig de Gracia:—Decididament, ó aném tots á una verdadera compenetració de forsas dintre l' *Unió catalanista*, ó me 'n torno á visitar malalts. Estich cansat ja de perdre 'l temps.»

L' aspiració del Doctor Robert es, per lo vist irrealisable, conforme ho fa notar la mateixa *Renaixensa*:

«¿No l' ha heretat ningú entre 'ls seus—pregunta—l' esperit nobilíssim del Doctor Robert? ¿No hi ha ningú entre 'ls elements regionalistas capás de

mateixos, se figuran monopolisar la sabiduría y la virtud, el talent y l' honradés!

El rétol d' *ególatras* que 'ls hi ha marcat al front *La Renaixensa*, ja no se 'l borrarán may més.

El divendres mentres la policia y la guardia civiil invadían l' Universitat, armantse un xivarri estrepitós de cops y crits, un transeunt que s' esqueya á passar per la plassa, preguntá:

—¿Qué hi ha? ¿Qué passa á la Universitat?

Y un altre li va respondre:

—No res; que als estudiants els hi están enseyant la doctrina en castellá.

Reparin una cosa. De un quant temps ensá *La Perdiu* ja no s' ocupa poch ni molt dels caciquistas ni de 'n Pantorrillas.

¿Saben á qu' es deguda aquesta suspensió d' hostilitats?

Molt senzill: á que 'ls regidors perdigots y 'ls regidors pantorrillistas están á partir un pinyó. ¡Y quín pinyó! L' arrendament dels consums de Barcelona á una empresa particular.

De manera que ja casi podém dir á plena boca:—Tots son uns!

El diputat per Madrit, Sr. Clot, ab tot y ser catalá y adicte á l' *Unió nacional*, no está conforme ab el pacte de Lleyda, com aixís ho ha declarat en el Congrés.

Vels'hi aquí un passatjer que s' ha cansat molt prompte del viatge. Per més qu' en Paraíso va embarcarlo en el tren, ha posat peus á terra en la primera estació del trajecte.

En l' estació del *Clot*.

Dels regidors republicans tots enemichs del arrendament dels consums, únicament n' hi ha un que segueix en aquest particular una conducta bastant equívoca: 'l Sr. Jofra.

Pero hi ha qui suposa que no ho fa com á regidor, sino com á sabater.

Y ara si l' interessat me diu:—Home, expliquis, no l' entench prou clar—li respondré enmatlle-

—En cuanto oiga barallas, ha de meterse en una escalera, y no salir de allí hasta que se hayan acabat.

fer entendre als Arístides baratos de *La Veu* que si ells, per son desenfrenat amor propi, no volen autorisarla també 's farà sense ells la concentració d' esforços que 'l bé de Catalunya necessita? ¿O es que 's consentirá 'l fatal predomini d' eixos *pous de vanitat*, que no deurían dirse *regionalistas* ni *catalanistas*, sino *ególatras*, adoradors de sí mateixos?»

No se 'ls pot aplicar un calificatiu més exacte. ¡Ególatras! ¡Inflats, presumptuosos, pegats de sí

—Sí, noy; en cuanto á talla no hay res que obhectar: tienes la mida chusta.

Robert

RECU LLINT QUITXALLA

--Hala, no queremos criaturas pels carrers. ¡A l' asilo de 'n Manzano!

vant una frase del malaguanyat Antón Altadill, el germà de 'n Carlos, que també 'n tenia de molt bonas.

Era un mestre sabater que haventse creat una posició desahogada exercint el seu ofici feya seguir al seu fill la carrera de advocat. Consultant el cas al Antón Altadill, aquest li digué:

—Per mí fa mal. Jo al lloch de vosté 'l posaria á fer sabatas. ¿No li ha anat molt bé á vosté aquest ofici?

—Sí, es veritat; pero 'l meu noy té molt talent.

—Millor: si te talent podrá aplicarlo á l' art de la sabateria.

—Vaja ¿vol que li digui clar? A vosté no l' entench.

Y l' Altadill, mirantlo de dalt á baix, tancá de cop, dihentli ab aire de superioritat:

—On! es que si m' entengués ja no sería un sabater.

El Sr. Jofra tampoch ho entén que 'ls republicans, per amor al poble barceloní, han de ser enemichs acérrims de que un arrendatari de consums vingui á agafar á Barcelona pel ganyot, com volen els regidors de la regeneració perdigotaire y 'ls amichs de 'n Planas y Casals.

Si 'l Sr. Jofra ho entengués, ja no sería un sabater.

De *La Renaixensa* á propòsit de *Romea*:

«Ja es hora de que l' empresa de aquest teatro

'ns cambihi 'l *menú*, porque 'l públich comensa á trobarse empatzat del repertori Pitarra. Comprenem que s' han de reproduhir las obras d' éxit del malaguanyat Frederich Soler, pero 'ns extranya que 's passi 'l temps desenterrant comedias qu' en l' época del seu estreno ja no agradaren.»

Donchs, miri, á nosaltres no 'ns extranya gota. Els successors de 'n Pitarra, per un tant alsat mensual permeten á l' empresa posar en escena las obras de la seva propietat que l' empresa vulgui, y sempre li surt aixó més barato que tenir que pagar l' enorme xifra de trenta rals per acte! als demés autors.

Si ab l' estalvi de aquests céntims, els empresaris, al cap de la temporada, han lograt fers'hi uns pantalons, aquests tindrán de més á la calaixera.

Una baixa en l' estol dels escriptors catalans: l' Anicet de Pagés de Puig. Ha mort á Madrid, ahont vivia feya molts anys, dedicat á l' execució de treballs literaris de verdadera importancia. La mort l' ha sorprés en plena publicació de un gran *Diccionario de autoridades de la Lengua castellana*, fruyt de vint anys de treballs detinguts, y del qual n' havían fet grans elogis totas las personas doctas.

Com á poeta catalá tingué la seva hora de relleu en els certámens dels Jochs Florals desde 1869 á 1877, en els quals guanyá disputadas distincions ab las sevas poesias, genuinament religiosas, de una forma opulent y embellidas ab uns versos molt plens y arrodonits.

Ultimament, quan ja com á poeta se 'l tenia mitj

olvidat, reaparesqué, guanyant nous premis y 'l títul de Mestre en gay saber. Aquesta reaparició sigué la seva revifalla.

Molt hi guanyaria la literatura catalana ab que sas composicions escrites en nostre matern llenguatge se publiquessen reunidas en un volúm; pero no es fácil que 's trobi qui se 'n encarregui.

L' Anicet de Pagés vivia á Madrid, y no era dels de l' olla.

Ja ho presumiam qu' en *Pera Grau* no 's deixaria passar la má per la cara pel comissari regi de Madrid, y renunciaria á las dietas que li corresponen en sa qualitat de comissari regi de Instrucció pública á Barcelona. Y per presumirho, aixís ho insinuarem en un de nostres passats números.

Avuy que la renuncia es un fet, doném públicament al Sr. Maristany la nostra enhorabona.

En el qüestionari que 'l *Blanco y Negro* ha dirigit als seus lectors, hi ha la següent pregunta:

«¿Cuál es el mejor general?»

Un amich meu després de pesar y suspesar el nom de tots els generals espanyols coneguts y desconeguts, la va contestar aixís:

«El Padre General de los Jesuitas.»

Y ara vostés dirán si va estar acertat.

A París va comensarse á suprimir els barrets de las senyoras en els teatros, y 'l Liceo es el primer que á Barcelona ha seguit aquesta bona costum.

Ara á la capital de Fransa estant procedint á un' altra supressió: la de la *claque*, si no tan molestosa, no menos empipadora que 'ls sombreros.

Aixís ha comensat á ferho 'l Teatro Francés. Si en lo successiu las obras no s' aplaudeixen, no per aixó podrá dirse que no agradin. ¿Per qué la fruició que produheix una producció teatral s' ha d' exteriorisar ab una tanda mecánica de picaments de mans?

¿No n' hi ha prou ab que 'l públich surti satisfet del teatro, y si tant li ha agradat l' espectacle repeiteixi la seva assistencia?

La *claque* que no tenia al fi altre encárrech que la de platejar pessetas falsas, ha quedat sense empleo.

Pero 'l jefe d' ella, Mr. Darland, no 's contenta ab que 'l despedeixin com se despedeix á una criada. Conta 58 anys d' edat, ha empleat la major part de la seva vida aplaudint, té documents de la direcció en que se li reconeix un «gran zel y una lealtat á tota proba en l' exercici de sas delicadas funcions» y ha acudit als Tribunals de justicia reclamant de Mr. Claretie, director del Teatro Francés, 30 mil franchs de indemnissació.

Ara no més falta que 'ls Tribunals li reconeguin el dret á percibirla, y Mr. Darland els hi dedicará l' últim aplauso de la seva carrera de *claqueur*.

Juras de gitano qu' espigolém en l' aixerit saynete d' en Ramón y Vidales, *L' agencia d' en Pep Currillo*:

«¡Aixís agafi un mal de cada mena que, ni demanant caritat, me pugui mantenir!»

«Vos ho juro!... ¡La carcanada 'm fassi crach!»

«¡Aixís quedi mort de fam sobre un patíbul!»

En un restaurant:

—Noy—diu un comensal—quin *gruyere* més mullat m' has tret.

—Dispensi, en la present estació, 'l *gruyere* plora sempre.

—Be, donchs si plora, retira'l, y porta un' altra mena de formatje que rigui. No estich per menjar formatje trist.

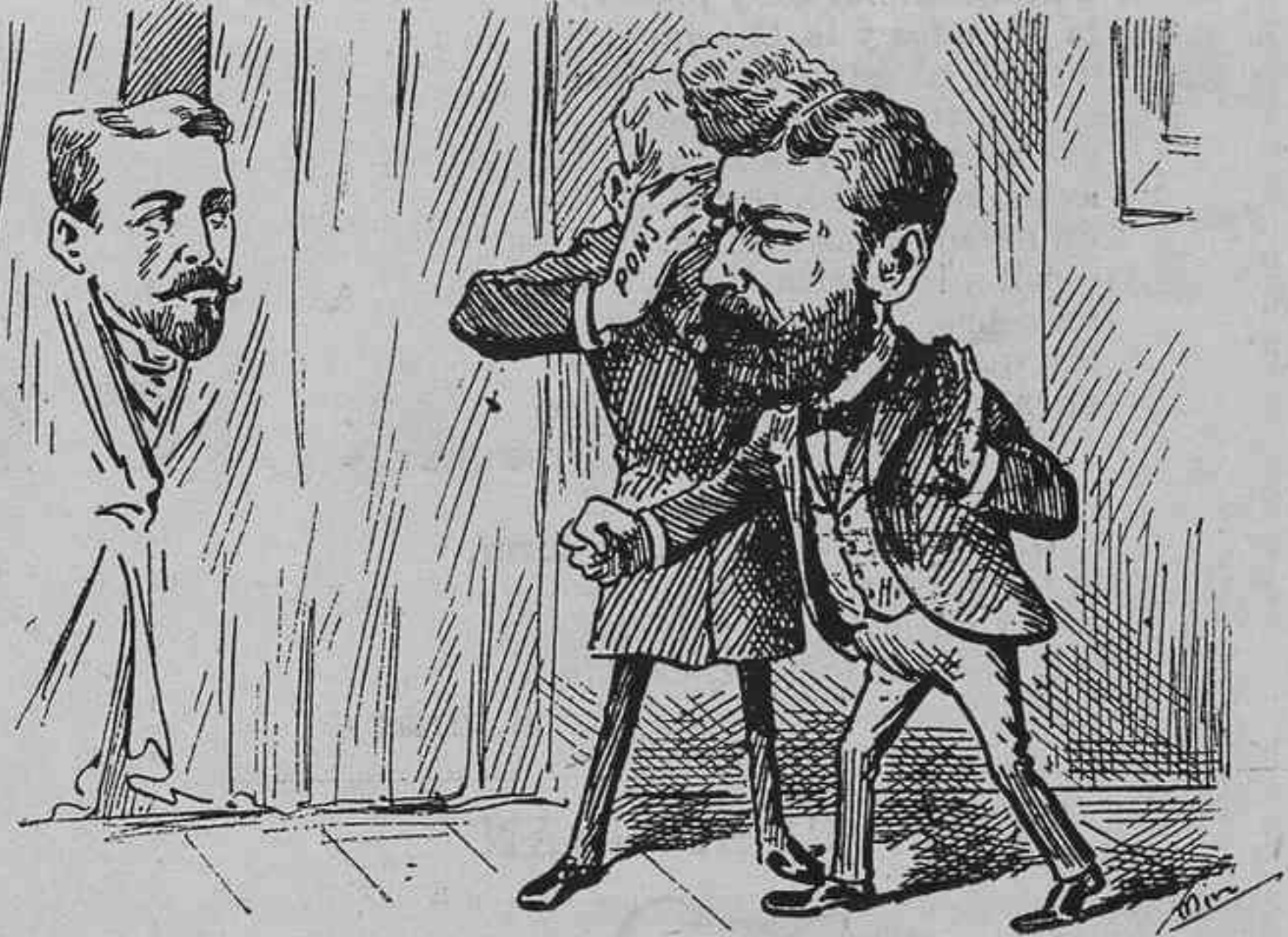
SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

1.ª XARADA 1.ª—A-fi-ci-o-nat.

2.ª ID. 2.ª—Ca-la-ve-ra.

LA PONENCIA DELS CONSUMS

—¿Es dir que no podém serhi?
—Aixís en Cambó ho disposa.
—Pero ¿per qué, senyor Pons?
—Senyor Lluch, porque hi fem nosa.

LA CARTA DEL NYEBIT

—Vaji posant: ... «Alló que 't vaig dir que baixessis á Barcelona, que 'ns havían fet una fonda d' arrós per nosaltres sols, per ara suspénho, porque s' ha cambiat el fondista, y no se sab si l' altre amo continuará el negoci...»

- 3.ª ANAGRAMA.—Cremats—Mercats.
 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—Lo cor del poble—Iglesias.
 5.ª GEROGLÍFICH.—Per pels los ossos.

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

En Salvadó es un minyó
de 'ls mes lluhits que avuy corren
y es també un dels que fan rotllo
en el centro «Cuca bornia»

Ab el seu jaqué elegant
que cap *dos-primas* s'hi troba
encanta á moltes ninetas
sobre tot á una tal *Tota*.

Per ella está mitj xiflat
ballant mazurcas y polcas;
la *Tres-dos* y la *Dos quart*
d' aixó n' están molt gelosas.

L' altre día tot ballant
van caure ell y la xicota
anant tots dos á parar
de nasos á las rajolas.

Ell á la *quarta-invers-primas*
va rebre, y la pobra noya
diu que d' aquella cayguda
encare 'n va un xiquet coixa.

EN PASTURETAS

II

Una y dos s'hi menja y dorm,
la tercera ser voldria
y el *Total* n' es un poblet
que al estiu jo m'hi estaria.

R. ARRES

A LA CASA GRAN

—Ja tenim aquí 'l limón. Veyám cóm estará de such. ▮

¡SALVE, PERICO!

Es un verdadé argent viu
y 's tracta ab gent de bon tó;
no mes té de mal aixó;
¡fa cosas á *La Perdiu!*

ANAGRAMA

Avuy dirá á la Roser,
per se 'l seu *tot lo total*
que si á ella no li ve mal
se casarán pel janer.

F. JOANET

TRENCA-CLOSCAS

LOLA MÁS (a) CUBANA

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas
lo títol de una pessa catalana.

JUAN CASSI TORRES

CONVERSA

Avuy en Martí volía
anar al teatro ab mí.
—¿A n' aquin volía anar?—
Al que t' acabo de dir.

ROMEU NITRAM

GEROGLÍFICH

× PA × ×
ILARI

ANIDOC OGAITNAS

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

¡L' ÉXIT DEL DIA!

ALMANACH

La Esquella de la Torratxa

Escrit per mes de 120 firmas

Ilustrat per mes de 60 artistas

¡ESPLÉNDIDA CUBERTA A LA TRICROMIA! ¡ELS MESOS EN COLORS!

Preu: UNA pesseta

Se ven per tot arreu

Episodios Nacionales, 4.ª série * Obra nueva * B. Pérez Galdós

NARVAEZ

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

VÍCTOR CATALÁ

DRAMAS RURALS

Un tomo, Ptas. 3'50.

ÁNGEL GUIMERÁ

AYGUA QUE CORRE

DRAMA

Preu 2 pessetas

OBRA NUEVA DE DANIEL ORTIZ (Doys)

CHIRIGOTAS Y EPÍGRAMAS

Con un prólogo de MIGUEL DE UNAMUNO

Ptas. 2

H. DE BALZAC — Obra nueva

CATALINA DE MÉDICIS

Ptas. 1

NOVEDAD

La hostería de Cantillana

NOVELA DEL TIEMPO DE FELIPE IV

POR EL *Bachiller Alonso de San Martín*

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50.

OBRAS Y ESCRITOS POLÍTICOS Y LITERARIOS DE DON VALENTIN ALMIRALL

Edición en lengua castellana

EL CATALANISMO

Ptas. 4

OBRA NUEVA

MUSGO

POR

R. D. PERÉS

Un tomo, Ptas. 3.

NOVEDAD

EL ANTICRISTO

POR

Federico Nietzsche

Un tomo, Ptas. 2.

Aviat sortirà

L' ALMANACH

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

pera 1903

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de porta. No responém d' extravíos, si no s remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

DE CARA AL HIVERN

—¡Qué 'n son de ximpls els arbres!... ¿Ara comensa á fer fret? Donchs, teniu, ara 's despullan.